

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K vybraným problémům návrhu novely zákona o rozhodčím řízení

Tento článek si klade za cíl přispět k odborné diskusi nad návrhem zásadní vládní novely zákona, jenž tak výrazně ovlivňuje procesní stránku smluvního práva mnoha obchodníků i spotřebitelů v České republice a vzbuzuje tolik rozporuplných reakcí, tedy zákona č. [216/1994](#) Sb. o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o rozhodčím řízení“ nebo „RozŘ“). Návrh se v legislativním procesu nachází ve druhém čtení a je aktuálně projednáván ve výborech. Snahou autorů tohoto článku není komplexní rozbor všech navrhovaných změn, s nimiž lze v zásadě vyslovit souhlas a projevit jim podporu, nýbrž naopak učinění podnětu k diskusi o dalších užitečných změnách, na které doposud navrhovaná novela „nemyslí“. Jedná se o dva návrhy změn týkajících se neustále diskutované problematiky efektivního doručování stranám rozhodčího řízení, konkrétně problematiku a) zpřístupnění centrální evidence obyvatel (CEO) k nahlížení rozhodcům a dále b) zavedení pravidel pro zřízení a užívání datových schránek rozhodci.

ROZHODČÍ SOUD

při IAL SE Institute of Arbitration Law

Sudiště Praha – PALÁC KONVIKT, Konviktská 24, 110 00 Praha 1, Česká republika
Sudiště Bratislava – Obchodná 39, 811 06 Bratislava, Slovenská republika

www.rozhodcisoud.net

Ad a)

Doručování účastníkům civilního řízení, rozhodčí řízení, jenž je jeho alternativou, nevyjímaje, je palčivý problém snad všech procesních kodexů. Projevuje se v něm neustálé napětí mezi potřebou zajistit ústavně proklamovanou zásadu práva účastníků na spravedlivý proces, „být slyšen“ a vyjádřit se ke všemu podstatnému na jedné straně a potřebou vést řízení efektivně, levně a znemožnit praktikám záměrně nekomunikujících účastníků směřujícím k obstrukcím a nemožnosti řádně řízení ukončit a spor rozhodnout na straně druhé.

Doručování se přímo týká novela ust. § 23 RozŘ, která přináší zcela racionální a více nežli vítané pravidlo o tom, že rozhodčí řízení končí až právní mocí rozhodčího nálezu, nikoliv již jeho vydáním. Je tím odstraněn nesmyslný dualismus režimu doručování všech procesních dokumentů a rozhodčího nálezu. Zatímco dle novelou nezasaženého ust. § 19 odst. 1 RozŘ se mohou strany dohodnout na postupu, kterým mají řízení vést, jenž bezpochyby zahrnuje i dohodu o procesu doručování procesních dokumentů, doručování rozhodčího nálezu je dle aktuálně účinné úpravy vyňat z rámce rozhodčího řízení, a musí tudíž probíhat – jak rovněž potvrdil Nejvyšší soud České republiky v rozhodnutí ze dne 14.5.2009, sp. zn. 20 Cdo 1928/2007 – striktně dle pravidel daných občanským soudním řádem.

I v rozhodčím řízení, bez ohledu na to, zda strany rozhodčí smlouvy učinily výslovnou dohodu o

procesu doručování ve smyslu ust. § 19 odst. 1 RozŘ, však má rozhodce odpovědnost za to, že účastníkům (jde zejména o stranu žalovanou) byly důležité dokumenty vydané v řízení řádně doručeny tak, že může mít za to, že bylo účastníkům umožněno se s nimi seznámit. Odraz této odpovědnosti se může projevit až dlouho po skončení rozhodčího řízení, nicméně o to závažněji, neboť dojde - li spor do fáze vykonávacího řízení, je třeba zdůraznit, že exekuční soudy nemohou nařídít exekuci, pokud nemají prokázáno, že exekuční titul (v daném případě vykonatelný rozhodčí nález) nebyl žalovanému „řádne“ doručen v souladu s pravidly občanského soudního řádu, tedy na adresu, kterou si tento účastník fyzická osoba zvolil, jinak na tzv. evidenční adresu, tedy adresu vedenou v CEO, kterou upravuje zákon č. [133/2000](#) Sb., o evidenci obyvatel, ve znění pozdějších předpisů, přístupnou toliko státním orgánům. Z toho je patrný legislativní nesoulad mezi možnostmi účastníků rozhodčího řízení sjednat si vlastní pravidla doručování (nově včetně doručení meritorního rozhodnutí) dle ust. § 19 odst. 1 RozŘ a nutností žalobce prokázat ve fázi nařizování exekuce, že exekuční titul byl doručen v souladu s ust. § 45 a § 49 o.s.ř. Důsledkem takového nesouladu je neodstranitelná vada řízení a faktická nevykonatelnost rozhodčího nálezu, což vytváří závažný hendikep této formy řešení sporu.

Jinými slovy, přes proklamovanou volnost v otázce doručování, musí být v konečném důsledku rozhodčí nález při absenci komunikace žalovaného (a jeho volby korespondenční adresy) vždy doručen na adresu, která je evidována v CEO. Obecné soudy si tento problém neuvědomují, neboť z pozice státních orgánů mají na základě ust. § 175a odst. 1 zákona č. [6/2002](#) Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, neomezený přístup k daným informacím o evidenčních adresách účastníků řízení, a dokáží zajistit řádné doručení v souladu s občanským soudním řádem. Pozice rozhodců ad hoc, stejně jako stálých rozhodčích soudů, je však zcela odlišná. Jakožto osoby soukromého práva nemají přístup k informacím shromažďovaným v dané evidenci, které se dle ust. § 8 odst. 1 výše citovaného zákona o evidenci obyvatel poskytují pouze v rozsahu nezbytně nutném a za podmínek stanovených tímto a dalšími zákony. Bez těchto informací je nutně rozhodce v nejistotě o tom, zda je žalovanému doručováno na jeho evidenční adresu v každém případě, kdy si žalovaný (či kterýkoliv další účastník řízení) tyto zásilky nevybírání, a doručováno je tak tzv. fikcí doručení. Pochybení doručujícího orgánu v označení vracené písemnosti nelze vyloučit, a tedy ani vyskytnutí nezhojitelné vady řízení.

Za aktuálně účinné právní úpravy nezbyvá rozhodci v případě, že se žalovanému vůbec nedaří doručovat (např. pro to, že se odstěhoval), než využít institutu dožádání obecného soudu ve smyslu ust. § 20 odst. 2 RozŘ, podle něhož soud provede na dožádání rozhodce ty procesní úkony, které rozhodce nemůže provést sám, nejde - li o procesní úkon podle zákona nepřipustný. Ač institut dožádání míří primárně na provádění důkazů dožádaným soudem nebo zajištění celého procesu doručení procesního dokumentu účastníku, v praxi je rozhodci velmi hojně využíván právě k dotázání se na aktuální evidenční adresu žalovaného, kterému se nedaří doručovat na žalobní adresu. Sdělení adresy z CEO vnáší nezvratnou procesní jistotu do rozhodčího řízení o tom, že je doručováno v souladu se zákonem, a zajišťuje vykonatelnost daného rozhodčího nálezu. Rozhodci jsou jistě většinou schopni doručení svých rozhodnutí zajistit vlastními silami, potřebují jen získat jistotu v adrese, na kterou doručují.

Dožádání k provedení tak jednoduchého a veskrze administrativního úkonu však nutně s sebou přináší mnohá negativa. Jde zejména o další zátěž soudní soustavy (resp. správy soudů), která se v praxi projevuje v tom, že dožádání rozhodců ke zjištění evidenční adresy účastníka řízení je vyřizováno dle poznatků autorů tohoto článku až v řádu měsíců, což zákonitě odstraňuje základní půvab rozhodčího řízení spočívající v efektivním nalezení práva bez zbytečných formalizovaných a časově náročných procedur. V neposlední řadě tato služba zvyšuje náklady rozhodčího řízení, neboť je aktuálně zpoplatněna částkou ve výši 1.000,- Kč (srov. položku č. 21 Sazebníku poplatků k zák. č. [549/1991](#) Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů). Při současném trendu

zdražování „soudních služeb“ nelze vyloučit i zde brzké zvýšení. Lze uzavřít, že dožádání ke zjištění evidenční adresy účastníka řízení je nevýhodné jak časově tak finančně.

Má - li být rozhodčí řízení - jak je státem proklamováno - plnohodnotnou alternativou k obecnému civilnímu řízení soudnímu, a zachovat si klady, které udržují jeho existenci a zajišťují zvláště v podnikatelských kruzích stálou oblibu, mají autoři tohoto článku za to, že je třeba novelizací zákona o rozhodčím řízení zajistit rozhodcům (a to i rozhodcům ad hoc) jednodušší přístup k evidenci obyvatel než skrze institut dožádání. Autoři si jsou vědomi významu a citlivosti takto uchovávaných údajů, s ohledem na bezpečnost a ochranu osobnosti, přesto mají za to, že je možno konfigurovat takový dálkový přístup k uvedeným údajům, který by za jasných pravidel umožňoval rozhodcům bezplatný přístup, samozřejmě pod příkazem mlčenlivosti. Takový krok je vhodný právě v době přípravy komplexní novely zákona a nepochybně může vést k zajištění vyšší míry zákonnosti v rozhodčím řízení a odstranit excesy v procesu doručování.

Ad b)

Dále si autoři dovolují předložit odborné veřejnosti s doručováním přímo související námět, zda by novela zákona o rozhodčím řízení neměla upravovat i zřizování datových schránek rozhodcům ve smyslu ust. § 2 zák. č. [300/2008](#) Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZoEÚ“). Zatímco zpřístupnění evidence obyvatel míří zejména na problémy při doručování fyzickým osobám, možnost odesílat procesní dokumenty prostřednictvím datových schránek, kterou mají dle ust. § 5 odst. 1 ZoEÚ povinně zřízeny všechny právnické osoby zapsané v obchodním rejstříku, je schopna odstranit další opomenutí rozhodčího řízení v procesu elektronizace doručování státních orgánů nebo vůči nim, tentokrát ve vztahu k právnickým osobám.

Institut datových schránek zavedený právě citovaným zákonem má za cíl zjednodušit a zefektivnit proces doručování a míří zejména na elektronickou komunikaci mezi orgány veřejné správy a právnickými osobami. Fyzickým osobám je schránka zřízena toliko na žádost. Na zavedení tohoto institutu ihned navázala novelizace občanského soudního řádu, konkrétně ust. § 45 - 47 o.s.ř. Dle prvního uvedeného je aktuálně doručování do datové schránky primárním a klíčovým způsobem, jakým soud doručuje své procesní úkony.

Rozhodčímu řízení však z neznámých důvodů nebyla možnost „pracovat“ s datovými schránkami svěřena, což může opět vnášet nejistotu při doručování procesních úkonů právnickým osobám, a to zejména s ohledem na novelu ust. § 19c zák. č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, podle kterého se nově nemusí shodovat skutečné sídlo právnické osoby se sídlem zapsaným (tzv. rejstříkovým). Soudní obsílka touto elektronickou cestou s právnickými osobami přitom již jistou dobu úspěšně probíhá a zajišťuje efektivní doručování písemností, rozhodci jsou nicméně doposud nuceni provádět doručování písemně na rejstříkovou adresu. Dle názoru autorů tohoto článku není k této dichotomii důvod, zvláště když zřídit datovou schránku komukoliv je nenáročný administrativní úkon. V současné době se rozhodce dostává v případě vrácení zásilky doručované na rejstříkovou adresu právnické osoby s poznámkou poštovního doručovatele, že adresát je na dané adrese neznámý, do patové situace, kterou právě datové schránky sofistikovaně řeší. Aktuálně rozhodcům nezbyvá, než opět zatížit soudní soustavu a využít institutu dožádání dle ustanovení § 20 odst. 2 RozŘ a požádat o provedení doručení do datové schránky.

Lze tedy navrhnout ke zvážení v legislativním procesu novelizace zákona o rozhodčím řízení a příbuzných předpisů speciálně upravit podmínky pro zřízení datových schránek rozhodcům pro komunikaci se stranami sporu v rámci rozhodčího řízení. Zřízení by mělo snadné, rychlé, zdarma a využitelné i pro další rozhodčí řízení téhož rozhodce konané v budoucnu.

Závěrem tohoto článku lze uvést tolik, že novinky zaváděné v oblasti doručování v soudním řízení, mající za cíl s plným využitím informačních technologií docílit efektivního doručování účastníkům těchto řízení, bez něž nelze dosáhnout jeho účelu v podobě meritorního rozhodnutí, by měly být důsledně vztaženy i na rozhodčí řízení, aby tak byla odstraněna jeho jistá (snad nezáměrná) diskriminace, což v konečném důsledku povede k co nejvyšší právní jistotě účastníků rozhodčího řízení, plnému zachování jejich práva na spravedlivý proces a v neposlední řadě i k odbřemenění rozhodčího řízení (potažmo i soudní soustavy) od zbytečných překážek v rozhodování sporů.

JUDr. Luděk Lisse, Ph.D. LL.M. MPA

advokát v Praze a rozhodce Rozhodčího soudu při IAL SE

Mgr. Jan Hrabec

rozhodce Rozhodčího soudu při IAL SE

[Rozhodčí soud při IAL SE](#)

Expozitura (sudiště) Praha
PALÁC KONVIKT
Konviktská 24
110 00 Praha 1

Tel.: + 420 224 241 319

Fax: + 420 224 281 226

e-mail: podatelna@rozhodcisoud.net

Další články:

- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Spoluvlastnictví a správa společné věci](#)
- [Doručování soudních písemností ze zahraničí do ČR](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. – zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)
- [Promlčení zápůjčky bez určení splatnosti v judikatuře Nejvyššího soudu](#)
- [Rozvod s mezinárodním prvkem a související otázky péče o děti a výživného](#)
- [Příkaz a příkaz na místě v přestupkovém řízení vedeném orgány inspekce práce](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)